

економічних і фінансових показниках в майбутньому, тому інвестиції в організаційну культуру – це інвестиції в потенціал організації [4].

Формування та розвиток організаційної культури в аграрних підприємствах є свідченням становлення соціальної держави, а тому цей процес має підтримуватися як з боку держави, так і з боку громадськості. Для поширення ідеї організаційної культури необхідно довести власникам підприємств позитивний вплив організаційної культури на імідж підприємства та його економіку; проводити інформаційну діяльність щодо розуміння сутності організаційної культури та її впливу на конкурентоспроможність підприємств; забезпечити державну підтримку підприємств, які дотримуються концепції соціальної відповідальності бізнесу [5].

Література.

1. Соціальна відповідальність бізнесу: розуміння та впровадження. 2016. URL: http://www.un.org.ua/files/Concept_Paper.pdf (дата звернення: 07.06.2022).
2. Пасемко Г.П., Бессєдіна Г.Є., Волошин Ю.Ю. Дефініції понять «організаційна» та «корпоративна» культура підприємства. *Вісник ХНАУ ім. В. В. Докучасва: Серія «Економічні науки»*. 2019. № 2. С. 41-52.
3. Корпоративная культура. URL: <http://ru.wikipedia.org> (дата звернення: 07.06.2022).
4. Jagues Elliot. *Requisite organization: Total System for Effetctive Managerial Organization and Managerial Leader ship for the 21 st Century* / Elliot Jagues. Baltimore, MD: Cason Hall & Co. Publishers
5. Лозинська Т.М. Проблеми формування організаційної культури в сфері аграрного бізнесу. *Вісник ХНАУ ім. В. В. Докучасва: Серія: «Економічні науки»*. 2018. № 1. С. 37-49.

ВЗАЄМОДІЯ З КЛІЄНТАМИ ТА ПЕРСОНАЛОМ КОМПАНІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ВИКЛИКИ В УКРАЇНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

***П'ЯТНИЦЬКА Г.Т., Д.Е.Н., ПРОФЕСОР,
ГРИГОРЕНКО О.М., К.Т.Н., ДОЦЕНТ,
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ***

Впродовж першого місяця повномасштабної війни, що була розпочата РФ в Україні, економіка останньої скоротилася на 35 %. Водночас внаслідок бойових дій припинили роботу українські підприємства, що давали 50 % ВВП [1]. Ще у березні 2022 р., за даними

досліджень Європейської Бізнес Асоціації [2], майже кожен четвертий представник малого та середнього бізнесу вичерпав свої фінансові резерви. Це, а також усвідомлення керівниками підприємств і компаній того, що для забезпечення якісної взаємодії з клієнтами та персоналом під час війни, необхідно шукати інноваційні та дієві шляхи вирішення проблем, які постійно з'являються в умовах теперішньої невизначеності.

На початку війни в Україні більшість компаній через повну чи часткову втрату своїх активів стикнулися з ризиками втрати, з одного боку, довіри клієнтів, а з іншого – частини команди, оскільки працівники, рятуючи свої родини, у цей час оперативніше та часом навіть без попередження приймали рішення про виїзд у порівняно безпечні регіони України або за кордон. Останнє безумовно негативно позначилося на забезпеченні ритмічності та безперервності операційної діяльності більшості підприємств та компаній (особливо у ситуаціях, коли втрати були значними та безповоротними, наприклад, як у випадку, коли ключові працівники приймали рішення змінити місце роботи, а швидко знайти їм заміну було вкрай важко).

Однак, керівники і менеджери цілої низки компаній та підприємств в Україні швидко переорієнтували свою діяльність з урахуванням нових викликів та почали шукати інноваційні шляхи мінімізації втрат від ризиків, що з'явилися під час війни. Так, наприклад, для згуртування та відновлення якісної командної роботи були широко, як ніколи до цього, задіяні спеціальні програмні продукти для організації колективної роботи, а саме: Evernote; KanbanFlow; Miro; Worksection; Zoom та Skype. Керівники почали перейматися питанням забезпечення зручного місця для роботи своїх працівників, одночасно дбаючи про їх емоційний стан, що залежить, передусім, від того, чи знаходяться рідні та близькі працівника у безпечному місці.

У випадку необхідності налагодження віддаленої роботи працівників, як показало наше дослідження, багато підприємств вдавалися до таких програм організації роботи, як:

- Creatio. У цій системі можуть працювати відділи продажів, маркетингу тощо, через неї також можна комунікувати з клієнтами та партнерами;

- Trello. Цю систему під час війни активно почали застосовувати ІТ-компанії, що працюють над різними проектами;

- People Force – застосунок для автоматизації HR-процесів;

- Telegram – месенджер для спілкування з колегами, повідомлень від керівництва й інших комунікацій;

– Google Docs / Sheets – допоміжний або основний інструмент, коли немає змоги користуватися платними програмами. Наприклад, у таблиці зі спільним доступом можна фіксувати завдання, їх виконання тощо.

Важливу роль сьогодні відіграють й інноваційні зміни, спрямовані на психологічну підтримку персоналу і клієнтів. У випадку неможливості самотужки надавати необхідну психологічну допомогу багато компаній почало вдаватися до послуг відповідних волонтерських організацій, а саме: «Україна. Ми разом»; «Психологічна допомога українцям під час війни»; проєкт від Open Doors тощо.

Крім того, війна показала необхідність інноваційних змін, пов'язаних з управлінням ризиками та фінансовою безпекою підприємств в умовах невизначеності. Зауважимо, що на цьому наголошувалося і у довоєнний час [3].

Література.

1. Найдюк Н. (2022). Як взаємодіяти з клієнтами та командою під час війни. URL: <https://buduysvoe.com/publications/yak-vzayemodiyaty-z-kliyentamy-ta-komandoyu-pid-chas-viyny> (дата звернення 05.04.2022).

2. Еро О. (2022). Як себе почуває малий бізнес? ЛІГА.net. URL: <https://blog.liga.net/user/olenaero/article/44832> (дата звернення: 10.04.2022).

3. П'ятницька Г.Т., Федулова І.В. (2020). Фінансова безпека країни та підприємства: визначення, взаємозв'язок і ризики забезпечення. *Ефективна економіка*. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8059> (дата звернення: 05.04.2022).

DIRECTIONS OF IMPROVING THE EFFICIENCY OF LABOR RESOURCES

***KHARCHEVNIKOVA L.S.,
PHD, ASSOCIATE PROFESSOR OF ECONOMIC SCIENCES
STATE BIOTECHNOLOGICAL UNIVERSITY***

One of the types of economic resources is labor resources, the composition and efficiency of which largely depend on the results of the enterprise.

Labor resources are the main productive force of society, which includes the able-bodied part of the population, which has the physical and intellectual capacity to produce material goods and services [2].